

DOI [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2024-27\(56\)-117-130](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2024-27(56)-117-130)
УДК 37.035.6

Перевознюк Вікторія Вадимівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри лінгводидактики та журналістики
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського.
Кременчук, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0001-9225-3459>
viktoriaperevozniuk@gmail.com

ДІЄВІСТЬ ПЕДАГОГІКИ МІСЦЯ (PLACE-BASED EDUCATION) В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто ефективності педагогіки місця (PBE) в аспекті формування активної громадянської позиції. Педагогіка місця (Place-based education або скорочено PBE) є педагогічним підходом, який акцентує зв'язок між процесом навчання та територіальною громадою, у якій живуть вчителі та учні. Зазначено, що одним з основних видів освітньої діяльності згідно з цим педагогічним підходом є вирішення реальних проблем громади: екологічних, соціальних, пов'язаних з порушенням прав та різноманітними проявами дискримінації. Акцентовано, що дуже важливим напрямом активності у рамках PBE є волонтерська діяльність, яка надзвичайно актуальна для українського сьогодення. Виокремлено засадничі принципи, дотримання яких може максимально підвищити ефективність цього педагогічного підходу. Сутність першого принципу полягає у тому, що навчання має відбуватися у взаємодії з місцевою громадою. Другий принцип передбачає, що у PBE-освітньому середовищі класна кімната і школа ототожнюються з територіальною громадою. Досягнути цього можна, якщо учні самостійно досліджують проблеми громади за межами шкільних аудиторій, а до освітнього процесу залучаються експерти з різних галузей знань. Підкреслено, що ідея поєднання PBE та національно-патріотичного і громадянського виховання може дати нову корисну перспективу. Розглянуто переваги навчання за принципами PBE, зокрема, в аспекті формування активної громадянської позиції. Обґрунтовано, що освітнє середовище, організоване за принципами PBE, створює умови для успішної самореалізації, вибору індивідуальної життєвої траєкторії, сприяє

ширшому залученню молоді до різноманітних громадських рухів і організацій, для того, щоб вона могла усвідомлювати, що від неї щось залежить, її думку враховують і беруть до відома під час прийняття стратегічних рішень. Педагогіка, орієнтована на територіальну громаду, допомагає вчителям і учням глибше відчувати суспільні настрої і запити, критичніше мислити щодо суспільно-політичних подій і процесів, проявляти громадянську активність. Особливо актуальною є така освітня діяльність у кризових умовах повномасштабної агресії.

Ключові слова: педагогіка місця (Place-based education або PBE); формування активної громадянської позиції; громадянська активність; територіальна громада; взаємодія школи і громади; метод проєктів.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Усвідомлення того, що патріотичне виховання молоді та формування загальної громадянської культури, необхідною складовою якої є активна громадянська позиція, суттєво посилилося після початку повномасштабної війни. Міністерство освіти і науки України затвердило заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. Згідно з цим документом метою національно-патріотичного виховання визначено «становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності» [4].

Концепція національно-патріотичного виховання України враховує найкращі світові практики, адже розвинені країни стикнулися з проблемою виховання громадянськості вже кілька десятиліть тому і випробували освітні моделі, які довели свою ефективність. Як зазначає О. Власенко, наприкінці ХХ століття багато розвинених країн світу почали відчувати загрозу демократії через імміграцію, байдужість та апатію молодого покоління, відсутність соціальної та громадянської активності. Для того щоб подолати вищезазначені проблеми, уряди країн Європи та світу (Велика Британія, Данія, Німеччина, Франція, США, Канада, Австралія,

Нова Зеландія) вирішили ввести ідею «громадянських цінностей» в освітні заклади, яка б позиціонувала школярів як активних громадян країни, а вчителі допомагали б учням навчитися ініціювати власні дії, стати відповідальними громадянами на місцевих, національних та світових рівнях [1, с. 35]. Імплементация в український освітній простір надбань зарубіжної педагогічної теорії і практики постає важливим завданням української освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виховання молоді з активною громадянською позицією знаходиться у центрі уваги української педагогічної думки. Як слушно зазначає В. Кизенко, «українське суспільство зараз рухається від громадянських цінностей до громадянськості – сталої, фундаментальної цінності. Громадянський рівень українського суспільства вирізняється демократичною ідеологією молоді – суб'єктом громадянської освіти і виховання» [3, с. 37]. Найважливішими ознаками активної громадянської позиції, на думку Т. Наливайко, є стійке прагнення впливати на соціальні процеси та реальна участь у суспільних справах, яка продиктована прагненням змінити, перетворити або, навпаки, зберегти, зміцнити існуючий соціальний лад та його форми [7, с. 101]. Г. Мелеганіч кваліфікує громадянську освіту як необхідну передумову євроінтеграції України і зазначає, що вагому роль у процесі виховання активної громадянської позиції відіграють інститути громадянського суспільства [5].

В. Сухіна та О. Шапаренко, осмислюючи досвід США у громадянському вихованні, зауважують, що в Україні на сучасному етапі реформування освіти стало очевидною потребою виховання ідентичності і громадянськості з дитинства. Потрібно ставити виховання особистості, громадянина на основоположне місце, через те, що «людина може стати зрілою тільки через громадянське бачення світу, через оцінку навколишнього світу з позицій власної активності і відповідальності» [8, с. 193]. З метою формування особистості майбутнього громадянина – патріота України А. Мороз пропонує створювати такі умови життєдіяльності в середині країни, в яких він почуватиме себе захищеним та самодостатнім, здатен буде досягнути зовнішньополітичні перспективи держави, об'єктивно проаналізувати їх наслідки для країни та на основі цього впливати на вибір стратегій подальшого геополітичного існування [6, с. 499]. Л. Задорожна-Княгницька акцентує необхідність урахування регіональних особливостей у процесі громадянського виховання [2].

Зарубіжні вчені, зокрема, Г. Бієста (Biesta) [10], [11], наголошують на

тому, що громадянське виховання має бути обов'язковим елементом загальної освіти. У звіті «Хранитель демократії» (The Guardian of Democracy) на базі різних досліджень доводиться, що громадянська освіта «не просто пропагує знання і навички з громадянськості, але і сприяє навчанню «компетентностей XXI століття» [13].

Дієвою в аспекті виховання громадянськості у зарубіжній освіті вважається педагогіка місця (Place-based education або скорочено PBE), педагогічний підхід, який акцентує зв'язок між процесом навчання та територіальною громадою, у якій живуть вчителі та учні. Траєкторія освіти, орієнтованої на місцевість, розглядається науковцями у контексті відкритої, критичної, екологічної та науково-дослідницької освіти. А. Азано (Azano) зазначає, що PBE передбачає поглиблене вивчення місцевої культури і традицій, а також занурення у проблеми громади [9]. Д. Грюневальд і Г. Сміт акцентують необхідність «місцевої різноманітності» і наголошують на тому, що PBE сприяє розвитку критичного мислення і громадянської активності [14, с. 21]. Особливо актуальним в аспекті цього дослідження є наукова розвідка А. Дерінгера (Deringer), у якій пов'язуються PBE і громадянська свідомість [12].

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у дослідженні ефективності педагогіки місця (PBE) в аспекті формування активної громадянської позиції.

Відповідно до зазначеної мети поставлено такі **завдання**: осмислити сутність педагогічного підходу PBE, розкрити його потенціал в аспекті формування активної громадянської позиції, простежити перспективні шляхи імплементації педагогіки місця в український освітній простір.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

PBE передбачає усвідомлення унікальності своєї малої батьківщини, увагу до місцевої громади та її проблем. Одним з основних видів освітньої діяльності згідно з цим педагогічним підходом є вирішення реальних проблем громади: екологічних, соціальних, пов'язаних з порушенням прав та різноманітними проявами дискримінації. Учні долучаються до різних видів громадянської активності, зокрема волонтерської діяльності. Це може бути соціальне волонтерство, ековолонтерство, зооволонтерство тощо.

Існує два засадничих принципи, дотримання яких може максимально підвищити ефективність цього педагогічного підходу.

Перший принцип полягає у налагодженні ефективної співпраці та комунікації школи і громади. Члени громади, вчителі та учні вступають у довгострокові партнерські відносини, які спрямовують освітню діяльність на вирішення проблем громади, покращуючи розуміння учнями місцевих природних і культурних ресурсів та виховуючи їхню прихильність до рідного краю. У міру того, як учні розвивають вміння і навички, вони вкладають свою енергію і таланти для вирішення важливих екологічних та соціальних питань, використовуючи актуальні можливості для навчання.

Учителі обирають зміст навчання на основі запитів мешканців громади, дотримуючись практичного підходу і методу проєктів. Зміст навчання, як слушно зауважує Б. Лавлес (Loveless), закорінений у місцевий контекст, однак знайдені рішення проблем потенційно можуть бути застосовані у всьому світі [15]. Використовуючи цей підхід до навчання, педагоги повинні завжди орієнтувати уроки на здобувача освіти. Учні мають знаходити проблеми для дослідження, які стосуються їх особистого досвіду і є для них важливими, і відчувати себе здатними самостійно вирішувати проблеми громади.

Учні проводять дослідження за певним предметом у межах обраного проєкту, актуального для місцевої громади, і мають можливість використовувати різноманітні інструменти для вивчення обраної проблеми. Однак, незважаючи на те, що освіта на місцевому рівні має велике значення для формування досвіду й активної громадянської позиції, вчителі повинні проводити регулярні моніторинг формування компетентностей і оцінювання набутих знань і вмінь, а також встановлювати чіткі цілі навчання та критерії оцінювання.

Згідно з другим принципом, РВЕ-освітнє середовище пропонує розуміння класу як громади. Дж. Грюневальд і Д. Сміт (Gruenewald, Smith) наполягають на тому, що необхідно подолати ізоляцію традиційного шкільного навчання від громадського життя, формулюючи це таким чином: «Стіни шкіл мають стати більш проникними, а місцева співпраця та ініціативи мають бути підтримувані, щоб освіта справді стала громадською» [14]. Плідний обмін досвідом між освітніми закладами і громадою є ключем до того, щоб зробити середовище громади ідеальним для РВЕ, а школу – науково-дослідницьким хабом.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для досягнення мети дослідження використано комплекс методів, а

саме: аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми, типологічний аналіз для виділення принципів та переваг РВЕ в аспекті формування активної громадянської позиції, описовий метод для їхньої характеристики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESULTS OF THE RESEARCH

Основними цілями навчання в межах педагогіки місця є формування свідомого ставлення до навчання, покращення академічних результатів, вплив на місцеві спільноти та сприяння розумінню навколишнього світу.

До типологічних ознак цього педагогічного підходу належить те, що:

- навчання ґрунтується на місцевих контекстах;
- навчальний досвід орієнтований на учня та персоналізований;
- зміст навчання є актуальним;
- соціально-емоційне навчання є пріоритетом;
- навчання є міждисциплінарним;
- уроки побудовано на основі запитів учнів або місцевої громади;
- учні навчаються бачити світ у екологічному, політичному, економічному, соціальному, культурному та інших ракурсах;
- учні мають більше свободи і самостійності, що підвищує мотивацію та наполегливість;
- учні можуть досягти більш глибоких та комплексних результатів навчання, сформувати необхідні компетентності;
- учні краще розуміють світ навколо себе та себе як членів громади і представників певної спільноти;
- в учнів формується відповідальне ставлення до місця, у якому вони живуть, до рідної культури і мови.

Педагогічний підхід РВЕ передбачає орієнтацію на учнів – освітній процес адаптований до місцевої аудиторії та індивідуальних стилів навчання учнів. Навчальні програми розробляються за участю представників громади, батьків і учнів, зокрема, з акцентом на питаннях, які мають особисте значення для учнів.

Педагогіка, орієнтована на територіальну громаду, є актуальною, оскільки вона пов'язує навчання зі специфікою території і людей, а також з можливостями та викликами, які там існують. Модифікована у такий спосіб освіта ініціює процес соціальних змін, занурюючи учнів у місцеву природу, культуру, мистецьку спадщину, а також багате розмаїття можливостей на рівні громади. Учні набувають досвіду громадянської діяльності. У процесі дорослішання учнів їхнє розуміння місцевої проблематики та участь у громадянському житті стають поштовхом для

вивчення регіональних, національних та глобальних проблем.

У межах РВЕ акцент робиться на проектно-орієнтованому та дослідницькому навчанні. Учням надаються можливості застосовувати навички критичного мислення під час проведення комплексних експериментальних досліджень природних і культурних систем, спрямованих на вирішення реальних проблем громади. Навчання ґрунтується на спостереженні: учні досліджують проблеми економічного, екологічного, соціально-політичного та культурного характеру, роблячи прогнозування, збір та аналіз даних, формулюючи висновки, оприлюднюючи результати досліджень.

РВЕ сприяє соціальній та економічній життєздатності громади, адже формує міцні зв'язки між місцевими соціальними та екологічними організаціями та їхніми прихильниками у школах і громадах.

Педагогічний підхід РВЕ та національно-патріотичне і громадянське виховання, тобто формування свідомої громадянської позиції, не є новими концепціями в педагогіці, але ідея їхнього поєднання може дати нову корисну перспективу. У таблиці подано переваги навчання за принципами РВЕ, зокрема, в аспекті формування активної громадянської позиції.

Таблиця

Переваги РВЕ

Переваги	Очікуваний результат
Підвищення зацікавленості й мотивації учнів	Підвищення успішності навчання
Підвищення допитливості	
Розуміння цілей навчання	
Підвищення громадянської активності	Формування активної громадянської позиції
Зміцнення зв'язків між учнями та громадою	
Підвищення екологічної свідомості	
Підвищення національної свідомості	
Підвищення громадянської відповідальності	
Поглиблення критичного мислення	Розвиток soft skills
Поглиблення дизайнерського мислення	
Поглиблення навичок роботи у команді та лідерських якостей	

Освітнє середовище, організоване за принципами РВЕ, створює умови для успішної самореалізації, вибору індивідуальної життєвої траєкторії, сприяє ширшому залученню молоді до різноманітних громадських рухів і організацій, для того, щоб вона могла усвідомлювати, що від неї щось залежить, її думку враховують і беруть до відома під час прийняття стратегічних рішень. Особливо актуальною є така освітня діяльність у кризових умовах повномасштабної агресії.

Партнерські відносини між школою, родиною та громадою здатні покращити освітні програми та психологічний клімат, надати емоційну підтримку, поліпшити виховні навички батьків та зміцнити їхній авторитет в очах дітей, а також допомогти вчителям у їхній роботі. Однак головна причина налагодження співпраці між школою і громадою полягає в тому, щоб допомогти учнівській молоді досягти успіху в школі та в подальшому житті. Коли батьки, вчителі, учні та інші члени громади сприймають один одного на рівних, навколо учнів формується небайдужа спільнота. Тобто, РВЕ зміцнює міжгенераційні зв'язки.

Педагогіка, орієнтована на територіальну громаду, допомагає вчителям і учням глибше відчувати суспільні настрої і запити, критичніше мислити щодо суспільно-політичних подій і процесів, проявляти громадянську активність.

Головними напрямками прояву громадянської активності української молоді в сучасних умовах є участь у суспільно-політичному житті та волонтерська діяльність.

Участь у суспільному і політичному житті найчастіше проявляється у взаємодії з громадським самоврядуванням.

Волонтерська діяльність в Україні сьогодні є дуже поширеною і різноманітною. Українська молодь бере активну участь у допомозі ЗСУ, вразливим верствам населення (зокрема, внутрішньо переміщеним особам), ековолонтерстві, зооволонтерстві тощо.

Імплементация педагогічного підходу РВЕ в українську освіту дозволяє посилити роль школи як соціального інституту, який виховує і формує світогляд молодого покоління. На основі концепцій національно-патріотичного виховання в системі освіти України і принципів РВЕ необхідно вибудувати чітку систему заходів, спрямованих на формування громадянськості. Школа має відновити свою виховну і просвітницьку місію, яка в останні роки в силу об'єктивних причин (передусім, перехід до дистанційного навчання), відійшла на другий план.

Варто виробити комплексний план роботи, до якого мають входити:

- зустрічі з представниками громадських організацій, військовими, волонтерами, представниками місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ, правниками, представниками бізнесу та промисловості, експертами і спеціалістами з різних галузей тощо;
- екскурсії, в тому числі до органів місцевого самоврядування, різноманітних державних і комерційних установ, громадських організацій, наприклад, до міських осередків Пласту тощо;
- диспути, дебати і круглі столи з проблем, важливих і актуальних для громади;
- розробка на основі цих зустрічей, екскурсій і круглих столів кейса проєктів (інженерно-технічних, економічних, інформаційних тощо), актуальних для територіальної громади, які пропонуються учням для дослідження;
- громадянські акції, спрямовані на підтримку війська, вразливих верств населення, захисту довкілля тощо.

Слід також посилити співпрацю школи з громадськими та молодіжними організаціями, які є важливим інститутом формування активної громадянської позиції. Спільні акції та заходи школи та громадських осередків сприятимуть створенню єдиного громадського простору.

Також варто звернути увагу на стосунки молоді й медіа. Необхідно проводити заходи, спрямовані на підвищення медіаграмотності учнів, дотримання ними правил інформаційної безпеки та гігієни. Спільноти у соціальних мережах, пов'язані з різними формами громадянської активності, зокрема, волонтерством, є потужним засобом формування громадянськості молоді, її національно-патріотичного виховання.

Громадянська активність сприяє розвитку громадянських знань, відповідальності та участі в індивідуальних та колективних діях на підтримку управління громадою природними та культурними ресурсами та вирішення питань, що становлять суспільний інтерес.

Педагогічний підхід РВЕ загалом залучає молодь до визначення актуальних для громади проєктів. Громадянська активність є найбільш ефективною, коли вона спирається на фундамент, закладений під час навчання. Взаємодія школи і громадських організацій має бути спрямована на виховання громадянського патріотизму, який ґрунтується на засадах гуманізму, демократизму, пріоритету прав і свобод людини. Такий патріотизм передбачає свідомість, моральність і правову культуру.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Активна участь молоді у громадському житті є запорукою успіху і прогресу українського суспільства, адже саме сьогоденній учнівській молоді доведеться відроджувати і розбудовувати післявоєнну Україну, втілювати ідеї демократизму, входити до європейського простору.

РВЕ – це освітній підхід, який використовує всі аспекти місцевого середовища, зокрема, культурний, історичний та соціально-політичний, а також природне та штучне середовище як інтегральний контекст для навчання. У своїх найрозвиненіших формах цей педагогічний підхід передбачає чіткий фокус на навчанні через залучення до громадянської діяльності та участь у суспільно корисних проєктах, що мають очевидну актуальність для місцевої громади. РВЕ прагне пов'язати навчання з екологічним, культурним та історичним контекстом, в якому здійснюється освітній процес.

Імплементация передового зарубіжного педагогічного досвіду, зокрема, упровадження концептуальних засад РВЕ в українську шкільну освіту відкриває широкі можливості для посилення національно-патріотичного виховання, формування активної громадянської позиції та екологічної свідомості.

Педагогічний підхід РВЕ надає широкі можливості для формування свідомої громадянської позиції, адже він ґрунтується на активній взаємодії школи і територіальної громади.

Участь учнів у громадському житті, робота над проєктами, що стосуються реальних проблем громади, окрім підвищення успішності навчання і розвитку soft skills, сприяє вихованню патріотизму і громадянської відповідальності, формуванню свідомого світогляду.

Педагогічний підхід РВЕ сприяє посиленню ролі школи і вчителів, зокрема, як медіаторов і координаторів співпраці з громадськими та молодіжними організаціями, органами місцевого самоврядування, організаторів підвищення медіаграмотності учнів.

Перспективи подальших досліджень. Представлені результати є основою для перевірки шляхом емпіричного дослідження, спрямованого на імплементацию принципів РВЕ у діяльність ЗЗСО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] О. М. Власенко, «Зарубіжні моделі формування активної

- громадянської позиції школярів в освітньому закладі», *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, вип. 63, с. 34–37, 2018.
- [2] Л. В. Задорожна-Княгницька, «Формування громадянської позиції школярів: регіональний аспект», *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*, вип. 62, с. 63–70, 2020.
- [3] В. Кизенко, «Громадянська освіта і виховання – основа громадянського суспільства», *Біологія і хімія в рідній школі*, № 10, с. 34–37, 2015.
- [4] Міністерство освіти і науки затвердило Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylo-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovannya/> Дата звернення: Лип. 18, 2023.
- [5] Г. Мелеганіч, «Громадянська освіта як необхідна передумова євроінтеграції України», *Міжнародний науковий вісник*, вип. 2(18), с. 22–37, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31515/1/Мелеганіч%20Громадянська%20освіта..pdf> Дата звернення: Серп. 9, 2023.
- [6] А. С. Мороз, «Формування активної громадянської позиції молоді як запорука успішної інтеграції України до світового співтовариства», *Гілея*, вип. 41, с. 490–501, 2010.
- [7] Т. В. Наливайко, «Формування громадської позиції особистості», *Науковий вісник Херсонського державного університету*, т. 1, вип. 2, с. 100–103, 2014.
- [8] В. Сухіна, О. Шапаренко, «Про досвід США у громадянському вихованні», на *Всеукр. наук.-практ. конф. Американська філософія освіти очима українських дослідників*. Полтава : ПОІППО, 2005, с. 187–193.
- [9] A. Azano, «The possibility of place: One teacher's use of place-based instruction for English students in a rural high school», *Journal of Research in Rural Education*, vol. 26(10), Pp. 1–12, 2011.
- [10] G. Biesta, «Education and the democratic person: Towards a political conception of democratic education», *Teachers College Record*, vol. 109, Pp. 740–769, 2007.
- [11] G. Biesta, «How to exist politically and learn from it: Hannah Arendt and the problem of democratic education», *Teachers College Record*, vol. 112, pp. 9–10, 2010.

- [12] A. Deringer, «Mindful Place-Based Education: Mapping the Literature», *Journal of Experiential Education*, vol. 40, is. 4, 2017.
<https://doi.org/10.1177/1053825917716694>
- [13] J. Gould, *Guardians of Democracy: The Civic Mission of Schools*. Philadelphia: Lenore Annerberg Institute of Civics of the Annenberg Public Policy Center, Campaign for the Civic Mission of Schools, 2011.
- [14] D. A. Gruenewald, G. A. Smith, *Place-based education in the global age: Local diversity*. New York, NY: Psychology Press, 2014.
- [15] B. Loveless, «Guide on Place-Based Education», *Education corner*, 2023. [Online]. Available: <https://www.educationcorner.com/place-based-education-guide.html> Application date: August 12, 2023.

THE EFFECTIVENESS OF PLACE-BASED EDUCATION IN THE ASPECT OF FORMING AN ACTIVE CIVIL POSITION

Viktorija Perevozniuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Linguodidactis and Journalism
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University.
Kremenchuk, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0001-9225-3459>
viktoriaperevozniuk@gmail.com

Abstract. The article examines the effectiveness of Place-based education (PBE) in the aspect of forming an active civic position. Place-based education is a pedagogical approach that emphasizes the connection between the learning process and the territorial community in which teachers and students live. It is noted that one of the main types of educational activity according to this pedagogical approach is the solution of real problems of the community: environmental, social, related to the violation of rights and various manifestations of discrimination. It was emphasized that a very important area of activity within the framework of PBE is volunteering, which is extremely relevant for the Ukrainian present. The basic principles, the observance of which can maximize the effectiveness of this pedagogical approach, are highlighted. The essence of the first principle is that training should take place in interaction with the local community. The second principle assumes that in the PBE educational environment, the classroom and the school are identified with the territorial community. This can be achieved if students independently investigate the problems of the community outside the school classrooms,

and experts from various fields of knowledge are involved in the educational process. It is emphasized that the idea of combining PBE with national-patriotic and civic education can give a new useful perspective. The advantages of studying according to the principles of PBE are considered, in particular, in the aspect of forming an active civic position. It is substantiated that the educational environment, organized according to the principles of PBE, creates conditions for successful self-realization, the choice of an individual life trajectory, promotes wider involvement of young people in various social movements and organizations, so that they can realize that something depends on them, their opinion is taken into account and take into account when making strategic decisions. Pedagogy focused on the territorial community helps teachers and students to more deeply feel social moods and requests, to think more critically about social and political events and processes, to show civic activity. Such educational activity is especially relevant in crisis conditions of full-scale aggression.

Keywords: Place-based education or PBE; forming an active civic position; civic activism; local community; interaction between school and community; project method.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. M. Vlasenko, «Zarubizhni modeli formuvannia aktyvnoi hromadianskoi pozytsii shkoliariv v osvitnomu zakladi», Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy, vyp. 63, s. 34–37, 2018. (in Ukraine)
- [2] L. V. Zadorozhna-Kniahnytska, «Formuvannia hromadianskoi pozytsii shkoliariv: rehionalnyi aspekt», Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriiia: pedahohika i psykholohiia, vyp. 62, s. 63–70, 2020. (in Ukraine)
- [3] V. Kyzenko, «Hromadianska osvita i vykhovannia – osnova hromadianskoho suspilstva», Biolohiia i khimiia v ridnii shkoli, № 10, s. 34–37, 2015. (in Ukraine)
- [4] Ministerstvo osvity i nauky zatverdylo Zakhody shchodo realizatsii Kontseptsii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy do 2025 roku. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylo-novu-kontseptsiyu-patriotychno-go-vyhovannya/> Data zvernennia: Lyp. 18, 2023. (in Ukraine)
- [5] H. Melehanych, «Hromadianska osvita yak neobkhidna peredumova yevrointehratsii Ukrainy», Mizhnarodnyi naukovyi visnyk, vyp. 2(18),

- s. 22–37, 2018. [Elektronnyi resurs].
Dostupno: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31515/1/М_елеганич%20Громадянська%20освіта..pdf Data zvernennia: Serp. 9, 2023. (in Ukraine)
- [6] A. S. Moroz, «Formuvannia aktyvnoi hromadianskoi pozytsii molodi yak zaporuka uspishnoi intehratsii Ukrainy do svitovoho spivtovarystva», Hileia, vyp. 41, s. 490–501, 2010. (in Ukraine)
- [7] T. V. Nalyvaiko, «Formuvannia hromadskoi pozytsii osobystosti», Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu, t. 1, vyp. 2, s. 100–103, 2014. (in Ukraine)
- [8] V. Sukhina, O. Shaparenko, «Pro dosvid SShA u hromadianskomu vykhovanni», na Vseukr. nauk.-prakt. konf. Amerykanska filosofii osvity ochyma ukrainskykh doslidnykiv. Poltava : POIPPO, 2005, s. 187–193. (in Ukraine)
- [9] A. Azano, «The possibility of place: One teacher's use of place-based instruction for English students in a rural high school», Journal of Research in Rural Education, vol. 26(10), Pp. 1–12, 2011. (in English)
- [10] G. Biesta, «Education and the democratic person: Towards a political conception of democratic education», Teachers College Record, vol. 109, pp. 740–769, 2007. (in English)
- [11] G. Biesta, «How to exist politically and learn from it: Hannah Arendt and the problem of democratic education», Teachers College Record, vol. 112, Pp. 9–10, 2010. (in English)
- [12] A. Deringer, «Mindful Place-Based Education: Mapping the Literature», Journal of Experiential Education, vol. 40, is. 4, 2017. <https://doi.org/10.1177/1053825917716694> (in English)
- [13] J. Gould, Guardians of Democracy: The Civic Mission of Schools. Philadelphia: Lenore Annerberg Institute of Civics of the Annenberg Public Policy Center, Campaign for the Civic Mission of Schools, 2011. (in English)
- [14] D. A. Gruenewald, G. A. Smith, Place-based education in the global age: Local diversity. New York, NY: Psychology Press, 2014. (in English)
- [15] B. Loveless, «Guide on Place-Based Education», Education corner, 2023. [Online]. Available: <https://www.educationcorner.com/place-based-education-guide.html> Application date: August 12, 2023. (in English)

Стаття надійшла до редакції
08 грудня 2023 року